

УДК 336.225.611

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2021.20.11>

ЕЛЕКТРОННЕ ДЕКЛАРУВАННЯ МАЙНОВОГО СТАНУ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ПОТРЕБУЄ ЗМІН

Рубан Катерина Павлівна,
кандидат юридичних наук,
заступник начальника
(Тренінговий центр Головного
управління Національної поліції в
Херсонській області,
м. Херсон, Україна)

Степаненко Віктор Вікторович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри професійних та
спеціальних дисциплін
(Херсонський факультет Одеського
державного університету внутрішніх
справ, м. Херсон, Україна)

Авторами статті розглянуто норми законодавства України щодо електронного декларування майнового стану публічного службовця. У роботі розкрито потребу в передбаченні нових повноважень прокурора щодо ініціювання звернення до суду з визнання фіктивними шлюбу чи розлучення декларанта, якщо це впливає на правдивість інформації, поданої в документі. Зауважено на наявні в нормах Закону України «Про запобігання корупції» очевидні прогалини, а саме відсутність єдиного визначення термінів «організаційно-розпорядчі обов'язки», «адміністративно-господарські обов'язки» службових осіб.

Обґрунтовано необхідність редагування технічних можливостей електронних декларацій, що дасть змогу службовій особі об'єктивно зазначати інформацію про власників житла, яке перебуває в неї чи її членів сім'ї в користуванні. У розділі 3 е-декларації варто передбачити технічну опцію, яка б давала змогу декларанту обирати позначку «Не відомо» щодо власників житла, яким користується чи де зареєстрований суб'єкт, замість нині доступної позначки «Член сім'ї не надав інформацію» щодо особи, яка насправді є сторонньою.

У статті викладено авторську позицію щодо введення додаткового розділу 12.1 «Банківські та інші фінансові установи, у яких відкрито рахунки суб'єкта декларування або членів його сім'ї». Декларування таких даних дійсно дало змогу Національному агентству з питань запобігання корупції повною мірою здійснювати моніторинг способу життя посадовців, адже в сучасному житті саме безготівкові операції стають основним способом розрахунків.

Окремо наголошено на існуванні своєрідної пастки для суб'єктів декларування в розділі 6 «Цінне рухоме майно – транспортні засоби» в разі укладання довіреності на транспортний засіб, що може мати непередбачувальні наслідки, коли укладання договору купівлі-продажу майна відбулося без відома власника-публічного службовця.

Ключові слова: антикорупційне законодавство, електронна декларація, публічний службовець, службова особа, правила заповнення, правопорушення, відповідальність посадовців.

ELECTRONIC DECLARATION OF PROPERTY OF CIVIL SERVANTS NEEDS CHANGES

Ruban Kateryna Pavlivna,
Candidate of Law Sciences,
Deputy Head
(Training Center of Directorate-General
of the National Police
in the Kherson region, Kherson, Ukraine)

Stepanenko Viktor Viktorovych,
Candidate of Law Sciences,
Associate Professor at the Department
of Professional and Specialized Disciplines
(Kherson faculty of Odessa State
University of Internal Affairs,
Kherson, Ukraine)

The authors of the article consider the norms of the legislation of Ukraine on electronic declaration of property status of a public servant. The paper reveals the need to envisage new powers of the prosecutor to initiate an appeal to the court to declare the declarant's fictitious marriage or divorce, if it affects the veracity of the information provided in the document. It is stated that there are obvious gaps in the norms of the Law of Ukraine "On Prevention of Corruption", namely: the lack of a single definition of the terms "organizational and administrative responsibilities", "administrative and economic responsibilities" of officials.

The work points out the necessity of editing the technical capabilities of electronic declarations that will allow an official to give objective information on owners of the property, which is in his or his family members' use. Section 3 of the e-declaration should provide a technical option that would let the declarant choose the mark "Unknown" for homeowners who use the property or where the person is registered, instead of the currently available mark "Family member did not provide information" about the person, which is actually a third party.

The article sets out the author's position on the introduction of additional section 12.1 "Banking and other financial institutions in which the accounts of the declaring person or his family members are opened". Declaring such data would allow The National Agency on Corruption Prevention to monitor the lifestyle of officials to the full extent, because in modern life non-cash transactions are becoming the main way of payment.

There is also the existence of a kind of trap for the subjects of declaration in section 6 "Valuable movable property – vehicles", in the case of concluding a power of attorney for a vehicle, which may have unpredictable consequences when the contract of sale of property took place without the knowledge of the owner who is a public servant.

Key words: anti-corruption legislation, electronic declaration, public servant, official, rules for filling, offenses, responsibility of officials.

Постановка проблеми. Оскільки спосіб життя й доходи державних посадовців привертають до себе підвищену увагу, а іноді й прямо призводять до корупційних правопорушень, це питання є досить актуальним і небезпечним як у плані довіри до влади, так і в скоєнні економічних злочинів. Необхідність упровадження е-декларування була однією з умов лібералізації візового режиму між Україною і ЄС. Особливої актуальності воно набуло саме після кардинальних змін в антикорупційному законодавстві з 2014 року, які полягали в прийнятті на загальнодержавному рівні норм, що зобов'язали всіх публічних посадовців подавати електронні декларації про свій майновий стан. Продовженням актуалізації цього питання стало прийняте в жовтні 2020 року рішення Конституційного Суду України, яке фактично скасувало електронне декларування й, відповідно, кримінальну відповідальність за недостовірну інформацію в деклараціях, що поставило під загрозу зриву проведення загальноантикорупційної реформи в Україні за останнє десятиліття.

Обговорення особливостей правового регулювання порядку заповнення електронних декларацій майнового стану осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, має актуальний характер як з огляду на значимість антикорупційної політики в Україні, так і з огляду на обговорення цієї проблематики й у науковій літературі, і в суспільно-політичній публіцистиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До цього питання неодноразово зверталися такі науковці, як І. Беззуб, С. Горобчишина, Н. Малиновська, А. Мацюкін, Н. Тарасенко, Ю. Федчишин, І. Черненко, О. Шепотова, В. Щирська, торкаючись у працях дослідження наукової проблематики та розробок основ електронного декларування посадовими особами. Також зарубіжний досвід електронного декларування висвітлено в роботах Н. Задираки, Т. Ільєнок, Д. Ковриженко, С. Лапшина, В. Марченко; питання громадського контролю за діяльністю органів влади, у тому числі питання декларування доходів та майна, висвітлювалися в працях А. Кладченко, Т. Рябченко. Значний внесок у розвиток теорії державного фінансового контролю зроблено економістами: Т. Давидовою, А. Непомнющою, А. Новак, О. Шевчук, О. Томіною. Нормативно-законодавче та інформаційне забезпечення електронного декларування висвітлюється на офіційних сайтах Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК), сайтах обласних державних і районних державних адміністрацій.

Метою статті є спроба визначити складні, неоднозначні питання в національних антикорупційних нормах, зокрема пов'язаних із е-декларуванням, у тому числі щодо термінології, понятійного апарату, порядку заповнення е-декларацій, надання авторських відповідей на них задля можливості конструктивно змінити нинішнє електронне декларування майнового стану публічних службовців в Україні.

Зважаючи на значущість національного електронного декларування як складника прозорості влади й запобігання корупції, можемо окреслити завдання дослідження, а саме розкриття проблемних аспектів у заповненні е-декларацій публічними службовцями для забезпечення на практиці належного функціонування кожної з ланок цієї системи.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на нормативно-правове й організаційно-технічне забезпечення, практичний аспект електронного декларування має свої проблеми, а тому потребує додаткового вивчення. У ході дослідження вивчалися такі питання: наявні претензії та пропозиції щодо вдосконалення або спрощення процедури електронного декларування, а також стан обізнаності й розуміння публічними службовцями вимог щодо заповненню е-декларацій.

НАЗК, проаналізувавши декларації під час здійснення їх повних перевірок, виявило таку класичну помилку, як незаповнення суб'єктами декларування розділу 3 «Об'єкти

нерухомості» [1], зауваживши при цьому, що в цьому розділі вказуються всі відомості про об'єкти нерухомості, які вони або члени їхніх сімей на будь-якому праві використовували для проживання або які є їхнім зареєстрованим місцем проживання. Простіше кажучи, кожна он-лайн декларація публічного посадовця обов'язково має містити заповнений розділ 3 в будь-якому випадку. А чому? Відповідь однозначна: тому що жодну декларацію неможливо подати без заповненого поля про місце реєстрації (розділ 2.1 «Інформація про суб'єкта декларування»). Відповідно, як мінімум, кожен публічний посадовець у вказаному розділі декларації 3 повинен продублювати адресу, де він зареєстрований, як нерухоме майно, щодо якого він має інше право користування, у вигляді місця реєстрації.

Дійсно, під час заповнення вказаного документа, кожен із суб'єктів має право обрати позначку «Член сім'ї не надав інформацію», така можливість передбачена тим, що жоден член родини декларанта прямо не зобов'язаний надавати йому будь-яку інформацію про свій майновий стан. Це відповідає міжнародним стандартам, які в тому числі закріплені в Конституції та сімейному законодавстві України (оскільки кожна особа, у шлюбі також, є вільною особистістю).

Проте ось тут і криється підступність, адже система вимагатиме вказати власника цього об'єкта, де прописаний декларант. І що робити, коли про нього нічого не відомо публічному службовцеві. Технічно останньому пропонується обрати позначку «Член сім'ї не надав інформації», але це не відповідає дійсності. Оскільки власник житла (місця реєстрації) може бути взагалі юридичною особою, яка точно не походить на члена сім'ї жодним чином. Чому в цьому разі не передбачена позначка «Не відомо», яка є доступною в багатьох інших розділах? Вона є абсолютно логічною в цьому випадку, навіть необхідною. При цьому варто зауважити ще на одному аспекті, який прямо стосується випадку з вимушеним обранням суб'єктом декларування позначки про ненадання членом сім'ї необхідної інформації. Так, обрання позначки як «Член сім'ї не надав інформацію» є підставою для проведення НАЗК повної перевірки декларації відповідно до абз. 4 ч. 1 ст. 51³ Закону України «Про запобігання корупції» та Рішення НАЗК «Про функціонування Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» від 10 червня 2016 року № 3 [2].

Тобто через таку технічну опцію розділу 3 декларант вимушений обирати позначку «Член сім'ї не надав інформацію» щодо особи, яка насправді є сторонньою, замість того щоб обрати позначку, яка відповідає дійсності, а саме «Не відомо».

Крім того, у роз'ясненнях НАЗК [3] досить розгорнуто описують, як саме користуватися поміткою «Не відомо». Наприклад, якщо третя особа (зокрема співвласник об'єкта декларування, який не є членом сім'ї суб'єкта декларування) відмовила суб'єкту декларування або члену його сім'ї в наданні інформації, що повинна бути відображена в декларації, суб'єкт декларування відображає в декларації ту інформацію, яка йому відома, а щодо решти обирає у відповідних полях електронної форми декларації помітку «Не відомо». Якщо інформація може бути отримана з офіційних джерел (наприклад, правовстановлюючі документи, відповідні державні реєстри), суб'єкт декларування повинен відобразити в декларації всю відому йому інформацію.

Якщо члену сім'ї відповідна інформація невідома, вона не може бути ним отримана з офіційних джерел (наприклад, правовстановлюючі документи, відповідні державні реєстри), у відповідних полях електронної форми декларації варто обрати помітку «Не відомо» (якщо така помітка доступна у відповідному полі згідно з технічними вимогами). І ось якраз технічні вимоги розділу 3 чомусь уже п'ятий рік поспіль не дають змоги декларантам скористатися цією позначкою щодо сторонніх фізичних чи юридичних осіб.

У питаннях подання е-декларацій публічними посадовцями потрібно звернути увагу на фіктивний шлюб або розлучення, оскільки вони можуть бути спрощеною схемою № 1 щодо недекларування й укриття справжніх незаконних прибутків зазначеними особами. Людина, створюючи фіктивний шлюб з іншою людиною, переписує на неї все майно, передає їй усі активи, що здобуті злочинним шляхом, зокрема скоєнням такого злочину, як у ст. 368 Кримінального кодексу (далі – КК) України «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою», щоб у подальшому уникнути кримінальної відповідальності.

Слово «фікція» похідне від латинського *fictio* – вигадка. Фіктивний – уявний, видається за дійсне, обман, підробка [4, с. 590]. Є шлюб фіктивним, тобто не дійсним, чи ні, врегульовано в розділі 2 глави 5 Сімейного кодексу України від 10 січня 2002 року (далі – СК України). Нагадаємо, що шлюб визнається недійсним за рішенням суду, якщо він зареєстрований без вільної згоди жінки або чоловіка. Шлюб визнається недійсним за рішенням суду в разі його фіктивності. Шлюб не може бути визнаний недійсним, якщо на момент розгляду справи судом відпали обставини, які засвідчували відсутність згоди особи на шлюб або її небажання створити сім'ю.

Задля порівняння звернемо увагу на законодавство США. Звичайно, скільки пар в Америці одружені фіктивно, точно не знає ніхто. Статистика відсутня. Але все-таки є певна статистика фіктивних шлюбів. За даними правозахисних організацій, з 1998 по 2007 роки укладено понад 2 мільйони фіктивних шлюбних союзів. У 2005 році 8% віз нареченого і нареченої виявлялися фіктивними, тобто офіцерам міграційної служби вдавалося розкрити аферу [5].

Громадянина США, який свідомо вплутався в такий фіктивний шлюбний процес, загрожує реальний тюремний термін до 5 років і грошовий штраф до 250 тисяч американських доларів. Імміграційна та митна поліція США нагадує про це в брошурі для громадян США. Звідси й ціна ризику: за право взяти собі в дружину або за чоловіка ризиковані американці просять від 15 до 45 тисяч американських доларів [5].

Окрім цього, поряд із фіктивним шлюбом стоїть і фіктивне розлучення. На законодавчому рівні це регулює ст. 108 СК України. Фіктивне розірвання шлюбу – це абсолютно нове для нашого сімейного законодавства поняття. Виходячи зі змісту статті, що коментується, його можна визначити як таке розірвання шлюбу органом державної реєстрації актів цивільного стану, коли жінка та чоловік продовжують проживати однією сім'єю й не мають наміру припиняти шлюбні відносини [6]. Іноді метою такого псевдорозлучення є уникнення кримінальної відповідальності за статтею 366-2 КК України «Декларування недостовірної інформації». Особа, розлучаючись з іншою, залишає на неї все своє майно та активи, при цьому зовсім не змінюючи сімейний характер стосунків з нею.

Оскільки тільки саме колишнє подружжя може звертатися до суду з позовом про визнання розлучення недійсним, із цих міркувань очевидною стає відсутність вирішеності цього питання на законодавчому рівні. На наш погляд, має бути уповноважена особа від імені держави (наприклад, прокурор) наділена правом ініціювати в суді факт перевірки наявності (або відсутності) ознак фіктивності шлюбу (або розлучення) державного службовця, якого підозрюють у приховуванні майна від е-декларування.

Пропонуємо абз. 14 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» викласти в такій редакції: «спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції – Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції, Національна поліція, органи прокуратури, які вправі здійснювати антикорупційні функції, у тому числі ініціювання в суді визнання фіктивним шлюбу або

розлучення особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у разі виявлення щодо них корупційних правопорушень чи правопорушень, пов'язаних із корупцією».

Відповідно, така зміна редакції норми вищезазначеного Закону потягне за собою внесення низки змін до сімейного законодавства. Частина 1 ст. 42 СК України «Особи, які мають право на звернення до суду з позовом про визнання шлюбу недійсним» пропонуємо викласти в такій редакції: «Право на звернення до суду з позовом про визнання шлюбу недійсним мають дружина або чоловік, інші особи, права яких порушені у зв'язку з реєстрацією цього шлюбу, батьки, опікун, піклувальник дитини, опікун недієздатної особи, орган опіки та піклування, якщо захисту потребують права й інтереси дитини, особи, яка визнана недієздатною, або особи, дієздатність якої обмежена, прокурор, у тому числі якщо є підстави вважати, що шлюб створено з метою приховання майна, майнового стану одним із подружжя, який/яка є особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування».

У частині 1 ст. 108 СК України «Визнання розірвання шлюбу фіктивним», окрім заінтересованої особи, передбачити повноваження прокурора подавати заяву до суду про визнання шлюбу фіктивним, якщо буде встановлено, що жінка та чоловік продовжували проживати однією сім'єю й не мали наміру припинити шлюбні відносини. Статтю 110 СК України «Право на пред'явлення позову про розірвання шлюбу» доповнити частиною 6, виклавши її в такій редакції: «Прокурор має право пред'явити позов про розірвання шлюбу за наявності підстав, передбачених законом». При цьому така підстава за умови внесення вищевказаних змін буде закріплена, зокрема, в абз. 14 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції».

Окремим неоднозначним за своєю сутністю є питання щодо декларування транспортного засобу, зокрема, при його передачі за довіреністю. Юридично автівка не була відчужена, суб'єкт залишився власником, відповідно, такий транспортний засіб повинен бути відображений у декларації як власність до того моменту, поки не буде оформлений відповідний договір купівлі-продажу, договір дарування або інший договір, який передбачає передачу права власності. Утім деякі декларанти не замислюються над тим, які наслідки може мати така угода передачі транспортного засобу іншій особі за довіреністю, яку прийнято називати «генеральною», тобто такою, що дозволяє новому користувачеві навіть розпоряджатися цим цінним рухомим майном на власний розсуд. Оформлюючи «генеральну довіреність» на автомобіль, особа набуває тільки право користування автомобілем або право розпорядження ним, але ніяк не право власності. При «продажу» автомобіля шляхом видачі «генеральної довіреності» переходу права власності як такого не відбувається, тому власником автомобіля залишається «продавець» – публічний посадовець [7]. У такій ситуації останній стає заручником чиеїсь волі, результати якої він зобов'язаний указувати в подальшому в декількох розділах е-декларації, зокрема в розділі 11 «Доходи, у тому числі подарунки» в разі продажу автомобіля, у розділі 14 «Видатки та правочини суб'єкта декларування» про дату укладання договору-купівлі продажу цього майна. Звідки декларанту дізнатися про ці факти, якщо його майном ним самим уповноважена розпоряджуватися чужа людина. Навіть більше, якщо декларант є службовою особою, що займає відповідальне чи особливо відповідальне становище (наприклад слідчий), то він зобов'язаний у десятиденний строк з моменту отримання доходу, більшого за 50 прожиткових мінімумів для працездатних осіб (наприклад, від продажу авто), подати повідомлення про суттєві зміни в майновому стані до НАЗК. Як він дізнається про цю угоду? Крім того, зазвичай укладання зазначеної так званої «генеральної довіреності», як правило, відбувається з передачею грошових коштів номінальному

власникові, у цьому випадку декларанту, наче як при купівлі-продажі. І виходить, що ці кошти публічний посадовець не може задекларувати, отже, е-декларація апріорі буде такою, що подана з порушеннями, а настання відповідальності (дисциплінарної, адміністративної чи кримінальної) для суб'єкта залежатиме від вартості транспортного засобу.

Таким чином, варто підсумувати, що укладання «генеральних довіреностей» на транспортні засоби є своєрідною пасткою для суб'єктів декларування, по-перше, не звільняє їх від зазначення цього об'єкта в розділі 6 «Цінне рухоме майно – транспортні засоби», по-друге, може мати непередбачувальні наслідки в разі укладання договору купівлі-продажу майна без відома декларанта.

З січня 2020 року в е-деклараціях з'явився новий розділ 12.1 «Банківські та інші фінансові установи, у яких відкрито рахунки суб'єкта декларування або членів його сім'ї». Варто зауважити, що в такий спосіб НАЗК прагне максимально зібрати інформацію про декларантів, аби зрозуміти, про що саме йде мова, варто зауважити на історії виникнення цього розділу в електронному документі публічних службовців. Протягом кількох років тривають спроби внести зміни до Закону України «Про запобігання корупції» щодо надання повноважень НАЗК з доступу та перевірки банківських рахунків декларантів. З одного боку, це дійсно дало б змогу агентству повною мірою здійснювати моніторинг способу життя посадовців, адже в сучасному житті саме безготівкові операції стають основним способом розрахунків. Проте, з іншого боку, такий доступ НАЗК без рішення суду, яке є обов'язковим за національними та міжнародними стандартами, зруйнує саме поняття «банківська таємниця», поставить під загрозу дотримання ключових, фундаментальних, прав людини, як-то недоторканність особистого життя. Відповідно, не маючи жодних шансів унесення таких доповнень до Закону, тим паче до Конституції України, прийнято такий крок – «в обхід». Тепер самі публічні службовці, заповнюючи декларацію з власної, «доброї» волі розповідатимуть, де і які банківські рахунки мають вони самі, а також їхні члени сім'ї. Нагадаємо, що в розділі 12.1 потрібно зазначити всі відкриті у банках та інших фінансових установах рахунки без будь-яких обмежень щодо наявної на них суми, навіть якщо протягом року на рахунках перебуває незначна сума або станом на кінець звітного періоду вони «пусті».

З появою цього розділу серед декларантів досить поширеними стали побоювання про можливе витікання інформації про банківські рахунки в сторонні руки, наприклад, через хакерські атаки на Єдиний реєстр декларацій. Утім ці побоювання не мають під собою хоча б якихось обґрунтувань, адже дані про номер банківського рахунку не відображаються у відкритій версії е-декларації, яка знаходиться в мережі Інтернет. Окрім цього, номер банківського рахунку у форматі стандартного для країн Євросоюзу IBAN не становить цінності для потенційних шахраїв, оскільки жодним чином не дасть змоги скористатися ним для будь-яких операцій.

Таким чином, заповнення розділу 12.1 для публічного службовця не становить загрози безпеці статків. Утім члени сім'ї декларантів можуть не надавати йому даних про свої банківські рахунки, користуючись правами, передбаченими Основним законом держави.

Неоднозначним у поданні е-декларацій залишається питання щодо визначення кола суб'єктів, які зобов'язані це робити. Здавалося б, що складного, подивитися в ст. 3 вищезгаданого Закону, де перераховані ті, хто підпадає під категорію декларантів. Проте формулювання щодо організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських обов'язків не має чіткого визначення ні в цьому Законі, ні деінде в нормативно-правовій базі України. Частинами 3, 4 та 5 п. 1 Постанови Пленуму

Верховного Суду України «Про судову практику у справах про хабарництво» від 26 квітня 2002 року № 5 надається тлумачення зазначених понять. З урахуванням, що вже близько 20 років минули з моменту прийняття цього документа, а також того, що поняття «хабарництво» виключне з національного законодавства, уважаємо цей акт застарілим (який, до речі, ще й не має загальнообов'язкового характеру). Майже 15 років тому Міністерство Юстиції України оприлюднило Лист від 03 листопада 2006 року № 22-48-548 щодо роз'яснення поняття «посадова і службова особа та їх обов'язки», де продубльовано визначення, надані Пленумом Верховного Суду України організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських обов'язків [8]. Водночас звертаємо увагу, що листи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, органів господарського правління не є нормативно-правовими актами, вони мають лише інформаційний характер і не встановлюють правових норм.

Зазначимо, що українське законодавство не містить єдиного визначення поняття організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських обов'язків службових осіб, яке мало б загальнообов'язковий характер і створювало єдину практику застосування цієї норми в цілому й у сфері подання е-декларацій зокрема. З метою усунення цієї прогалини пропонуємо в ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» викласти визначення термінів: «адміністративно-господарські функції (обов'язки) – це обов'язки з управління або розпорядження державним, комунальним майном (установлення порядку його зберігання, переробки, реалізації забезпечення контролю за цими операціями тощо)»; «організаційно-розпорядчі функції (обов'язки) – це обов'язки щодо здійснення керівництва галуззю промисловості, трудовим колективом, ділянкою роботи, виробничою діяльністю окремих працівників на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форм власності».

Отже, підсумовуючи викладене, доходимо висновку, що в розділі 3 е-декларації варто передбачити технічну опцію, яка б давала змогу декларанту обирати позначку «Не відомо» щодо власників житла, яким користується чи де зареєстрований суб'єкт, замість нині доступної позначки «Член сім'ї не надав інформацію» щодо особи, яка насправді є сторонньою.

На законодавчому рівні, зокрема абз. 14 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції», доповнити спеціальним повноваженням ініціювати в суді визнання фіктивним шлюбу або розлучення особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, органами прокуратури як спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції. Поряд із цим з метою дотримання принципу системності внести окремі зміни та доповнення до СК України (ст. ст. 42, 108, 110).

Суб'єкт декларування зобов'язаний зазначати об'єкти в розділі 6 «Цінне рухоме майно – транспортні засоби», навіть якщо у звітному періоді уклав так звану «генеральну довіреність» на транспортний засіб, має усвідомлювати непередбачувальні наслідки, які з'являються в разі укладання договору купівлі-продажу цього майна без його відома. Зауважимо, що заповнення розділу 12.1 для публічного службовця не становить якихось загроз безпеці статків.

Зважаючи, що чинне законодавство не містить єдиного визначення поняття «організаційно-розпорядчі обов'язки» й «адміністративно-господарські обов'язків», пропонуємо в ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» викласти визначення цих термінів, які мали б загальнообов'язковий характер і створювали єдину практику застосування цієї норми в цілому й у сфері подання е-декларацій зокрема.

Список використаних джерел:

1. Студеніков С. Заповнення е-декларацій суддями: топ-10 помилок та рекомендації НАЗК. 19 березня 2019. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/137758-zarovnennya-e-deklaratsiy-suddyami-top-10-pomilok-ta-rekomendatsiyi-nazk>.
2. Про функціонування Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування : Рішення НАЗК від 10 червня 2016 року № 3.
3. Загальні положення щодо відображення відомостей про об'єкти декларування / НАЗК. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/02/4.Zagalni-polozhennya-shhodo-vidobrazhennya-vidomostej-pro-ob-yekty-deklaruvannya.pdf>.
4. Словник української мови : в 11 т. Том 10. 1979. С. 590.
5. Міжамериканська конвенція проти корупції, прийнята на третій пленарній сесії держав-членів Організації Американських Держав, від 29.03.1996 № В-58. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998_089.
6. Фіктивний шлюб: випадки застосування, правове підґрунтя, юридична відповідальність. URL: http://kafedr.at.ua/publ/konsultacija_jurista/fiktivnij_shljub_vipadki_zastosuvannja_pravove_pid_runtja_juridichna_vidpovidalnist/3-1-0-313.
7. Міненко К. Підводні камені оформлення «генеральної довіреності» на авто. *Юридичний вісник України* : щотижнева загальнонаціональна правова газета. 2019. URL: <https://yvu.com.ua/pidvodni-kameni-oformlennya-generalnoyi-dovirenosti-na-avto/>
8. Лист від 03.11.2006 № 22-48-548 / Міністерство юстиції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0548323-06#top>.